

Zofia Jóźwiak, Ewa Mendak, Barbara Penczak

WSPÓŁPRACA ŁÓDZKIEGO STUDIUM Z INSTYTUTEM JĘZYKA CZESKIEGO W PRADZE – OSIĄGNIĘCIA I PERSPEKTYWY

Bezpośrednia współpraca Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców z Instytutem Przygotowania Językowego i Specjalistycznego Uniwersytetu Karola w Pradze (UJOP) została nawiązana w grudniu 1990 r. Sformułowano wówczas wiodący temat „Intensyfikacja i kontrola procesu nauczania cudzoziemców”. Po ustaleniu potrzeb obu placówek dydaktycznych oraz własnych zainteresowań i możliwości współpracownicy zaproponowali do realizacji trzy zadania dla zespołów mieszanych polonistów i bohemistów, matematyków oraz biologów. Powstał pierwszy „Plan pracy” obejmujący lata 1991–1992 i zawierający następujące tematy zadań: 1) „Nauczanie komunikacyjnie języka w zakresie tzw. kursu wstępnego”, 2) „Wykorzystanie pomocy audiowizualnych i filmów video na lekcjach biologii”, 3) „Organizacja procesu nauczania matematyki cudzoziemców jako rezultat badania ich przygotowania merytorycznego”. W ten sposób rozpoczęto pierwszy etap współpracy.

Umowa między SJPC a UJOP gwarantuje wzajemny swobodny i bezpłatny dostęp do posiadanych programów i pomocy dydaktycznych. Współpracownicy spotykają się 2 razy w roku – raz w Łodzi, raz w Pradze – aby przedstawić wyniki pracy, wymienić materiały, zaplanować dalsze działania. Takie robocze spotkania w gronie biologów na przykład były poświęcone konstruowaniu tzw. programów minimum i programów maksimum w nauczaniu biologii. Nierówny (i czasami niski) poziom przygotowania merytorycznego do studiów jest, niestety, problemem znanym obu partnerom. Jak go minimalizować? Jakimi metodami pracować ze studentami mającymi problemy językowe? To tylko niektóre tematy wspólnych sesji. Wymieniano się również doświadczeniami i osiągnięciami w zakresie wprowadzania i utrwalania słownictwa biologicznego (m. in. za pomocą środków audiowizualnych), współpracy polonisty/bohemisty z biologiem. Porównywano wyniki

testów kontrolnych zwracając uwagę na błędy rzeczowe, braki w wiedzy merytorycznej, błędy językowe. Omawiano trudności cudzoziemców z zapamiętywaniem wiedzy, odtwarzaniem treści, budowaniem definicji itp. Porównywano formę ustnych egzaminów końcowych z biologii oraz ich wyniki. Jednocześnie trwały prace nad scenariuszami, a w końcu i realizacją, filmów dydaktycznych – *Witaminy* J. Dziurdź i S. Hrabca; *Komórki* B. Penczak i S. Hrabca oraz adaptacji dla potrzeb Studium trzech filmów telewizyjnych o tematyce zoologicznej. B. Penczak i S. Hrabec piszą o tym w artykule *Realizacja i wykorzystanie filmów video na lekcjach biologii* AUL 1995, *Kształcenie polonistyczne cudzoziemców*, z. 6.

Programowaniem kursów dla cudzoziemców oraz wykorzystaniem pomocy audiowizualnych zajmował się również zespół planistów i bohemistów. W zmienionej po 1989 r. sytuacji ekonomicznej i Studium, i UJOP stanęły przed problemem pozyskiwania odpowiedniej liczby słuchaczy. Jest jasne, że należy poszukiwać nowych form pracy, kiedy nie można już opierać się wyłącznie na stypendystach podejmujących studia po zakończeniu nauki języka. Odpowiadając na nowe potrzeby, należy przygotować się do prowadzenia kursów krótszych niż dziesięciomiesięczne, może nawet opartych w części o samouczki.

Jako jedno z zadań realizowanych w ramach współpracy SJPC i UJOP E. Mendak i E. Sabela napisały program dwustugodzinnego kursu języka polskiego na poziomie progowym. Program może stanowić samodzielną całość albo mieć charakter etapowy w stosunku do kursu wyższego stopnia. W założeniu jest to kurs audiowizualny wykorzystujący filmy video, nagrania magnetofonowe i naturalnie, odpowiednie podręczniki. W 1991 r. powstał scenariusz 30-odcinkowego cyklu filmowego *Ucz się z nami* (E. Mendak, L. Wasilewska). Każdy odcinek zawiera kilka scen dialogowych prezentujących pożądany materiał językowy. Jest ich łącznie 160. Założenia dydaktyczne filmów przedstawiła E. Mendak w artykule *O scenariuszu cyklu filmowego E. Mendak i L. Wasilewskiej pt. „Ucz się z nami”* (AUL 1995, *Kształcenie polonistyczne cudzoziemców*, z. 6). Nad podobnym cyklem pracowano w Pradze wykorzystując wcześniejsze polskie doświadczenia.

Matematycy pracowali nad testami wstępnymi jako czynnikiem intensyfikującym proces nauczania matematyki. W SJPC były organizowane testy wstępne z tego przedmiotu również i wcześniej, ale brak opracowań na ten temat. Wiadomo tylko, że ich wyniki były analizowane pod kątem krajów ojczystych studentów. Czeski UJOP posiada pewne tradycje w opracowywaniu testów wstępnych, można więc było skorzystać z doświadczeń partnerów. Udostępniono nam zestawy zadań testowych oraz analizę wyników testów. Dyskusje prowadzone w czasie wizyt w Pradze oraz pobytów gości w Łodzi dały sposobność dostrzegania wad i zalet przyjętych założeń sprawdzania

wiedzy merytorycznej studentów. W efekcie powstało kilka koncepcji testu wstępnego z matematyki. Jedna z nich została przedstawiona w artykule Z. Jóźwiak i L. Kondrak *Test wstępny jako jeden z czynników intensyfikacji procesu nauczania matematyki w SJPC* („Metodicke listy” – Universita Karlova 1993).

Głównym celem tego testu było sprawdzenie znajomości poszczególnych działów matematyki. Wynikał stąd sposób punktowania zadań niezależny od stopnia ich trudności. Wyniki testu zostały porównane z wynikami egzaminu końcowego. Inną formę miał test dwuetapowy. Etap pierwszy obejmował materiał szkoły podstawowej i pozwalał wyłonić grupę studentów najgorzej przygotowanych pod względem merytorycznym. Etap drugi obejmował materiał szkoły średniej i pozwalał wyodrębnić studentów najlepszych. Niewątpliwą korzyścią, która wyniknęła ze współpracy z Pragą, jest wprowadzenie w Studium zajęć uzupełniających z matematyki dla kandydatów na informatykę oraz zajęć w formie konsultacji w pracowni komputerowej Instytutu Matematyki.

Na drugi etap współpracy obejmujący lata 1993–1994 zaplanowano kontynuację podjętego wcześniej tematu, modyfikując zgodnie z potrzebami poszczególne zadania. Temat zadania 1 nie uległ zmianie. W ramach jego realizacji powstają ćwiczenia do nauki pisania i czytania dla studentów mających problemy z alfabetem łacińskim. Jest również w opracowaniu podręcznik do kursu audiowizualnego *Ucz się z nami*. Kończącym celem pracy jest kompletny zestaw środków dydaktycznych dla uczących się i nauczycieli języka polskiego jako obcego.

W zadaniu realizowanym przez biologów postanowiono zająć się kontrolą opanowania wiedzy merytorycznej i słownictwa specjalistycznego w zakresie biologii. Związane jest to ze zmianą systemu egzaminów organizowanych przez akademie medyczne dla cudzoziemców.

Zadanie 3 jest kontynuowane w zakresie testów wstępnych. Celem jest opracowanie bazy testów i metod ich analizowania pod kątem intensyfikacji procesu nauczania. Zespół pracuje również nad słownikami przekładowymi do przedmiotów kierunkowych.

Oceniając z perspektywy czterech lat współpracę z Instytutem Przygotowania Językowego i Specjalistycznego UK w Pradze, można zwrócić uwagę na jej kilka aspektów. Nauczyciele SJPC mieli możliwość porównania własnej pracy z pracą o podobnym charakterze wykonywaną w innym ośrodku. Porównanie to działało inspirująco i mobilizująco. Pozwoliło też zobaczyć w innym świetle własny dorobek, którego wartości często nie doceniano. SJPC i UJOP wymieniły dziesiątki materiałów dydaktycznych, a wśród nich programy, testy sprawdzające, podręczniki, kasety video. Studium zostało dostrzeżone jako interesujący partner do wymiany koncepcji organizacyjnych i naukowych. Znalazło to wyraz również w publikacjach

artykułów autorów z Łodzi w praskim czasopiśmie glottodydaktycznym „Metodycke listy”.

Nie brakuje pomysłów do pracy na następne lata, zwłaszcza że ciągle wyłaniają się nowe potrzeby. Obie strony mają nadzieję, że dalszej współpracy nie zakłócą przeszkody natury ekonomicznej.